

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quest. 1. An omnia facienda, quæ Pharisei & scribæ dicerent?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

quod dicitur, si crederet facere solent filo digiti strictius ligantes,
id dicitur, et in sanis est inquit facere. Byrcinthiam enim vi-
tam in extremitate vestis que ad talos est, assui precepit, ut at-
tentiore cura in indolentior recordarentur, hanc fimbriam ap-
pellant. In his igitur rebus diligenter, ligacula quibus libelli
dependunt, latiora, et fimbrias maiores faciebant: quod ex-
citans gloria proficisci videbatur. Quam enim ob rem hac in-
fatu: ad quia vertitur in id excimiam putes? vel quia aliquid
utilitatis in ea habitas? non enim in ista dilates, et magnifica-
facies, Deus precepit, sed vi signa et miracula eius memoria
tenetur. Quod si Eleemosyna arg. ieiunio, quo opera nostra effi-
cuntur, nullo pacto gloriarı oportet: quı inobrem his te pluri-
mum iactas, et Phariseis, quibus maxime tua desidia declarantur:
illi vero non hinc solum, verum etiam ex aliis multo mi-
noribus morbum contrahant.

VERSUS 36

Omnia ergo quaecumq; dixerint vobis
seruate & facite: secundum opera
eorum nolite facere: dicunt enim
& non faciunt.

QVÆSTIO I.

An omnia faciendā, quæ Pharisei & scribæ
dicerent?

Pati modo Maldonatus, ea quæ ex Mose legitima interpretatione adferebant, non, quæ de suo arrehebant. Sic Augustinus intelligendus cum ait, Cathedram coëgisse eos vera docere, ita l. 4. de doctrina Christi, cap. 27. *Quoniam boni fideles, non quælibet hominum, sed Deum obedienter audiunt, ideo vtiliter audiuntur, qui etiam vident non agunt. Cathedra ergo non scribarum, sed Mose cogebat eos bona docere, etiam non bona facientes: (us enim agebant in vita sua; docere autem sua; Cathedra eos non sinebat aliena. Et tractatu 46. in Ioann. Audite mercenarios ab ipso Domino demonstratos. Scriba, inquit, & Pharisei super Cathedram Moysi sedent: qui dicunt fasce, qui autem faciunt, facere nolite: Quod aliud dixit, nisi per mercenarios vocem pastoris audite? Secundo enim super Cathedram Moysi legem Dei docent, ergo per illos Deus docet. Sua vero illi si vultint docere, nolite audire, nolite facere: certe enim tales sua quærant, non quæ Iesu Christi. Nullus tamen mercenarius ausus est dicere populo Christi, sua quare, non quæ Iesu Christi. Quod enim male facit, non predicat de Cathedra Christi: inde tadit, vnde malefacit, non vnde bona dicit.*

§. 2. Restringunt hæc Domini verba, & ad suas hæreses Sectarj accommodant, non licere aliud docere, quam quod sacrâ scripturâ continetur, omnes traditiones vna voce rejiciunt. Calvin. lib. 4. Instit. cap. 10. §. 26. & l. 4. c. 8. §. 8. *Vetari ait quicquam de suo docere.* Hæreses
et additiones
rejiciunt.

Hoc & Christus, & sua ipsorum praxis refutat. Non iubere eos soli lectioni legis esse intentos, inter-
 pretationis negligentes; dicendum enim esset, quæ *Lex legendæ*
 ex lege Moïsi legunt, facite: sed quæ dicunt, ne fa- *& expli-*
 cæ lege. *canda.*

Quin etiam se ipsi refutant, innumeris in Biblia commentarijs, quæ non modo rejici tanquam superflua, sed damniari vt impia debent, si ad solam textus cognitionem relegatur auditor. Si enim præter verbum scriptum nihil attendere populum oportet, nec etiam deberet Doctor quicquam interpretando proferre: frustra enim docet, quod discipulus accipere vetatur. At vero multa etiam hæretici commentantur, & docent, etiam contraria legitiuina. Reciprocè autem docendi & discendi necessitas imponitur Doctoribus & discipulis. Constat igitur seruanda non modo esse, quæ ex mandatis Delegerent, sed etiam quæ ex lege deducta, & legi consentanea interpretatione, quam ab Ecclesia accipere oportebat, seruanda pronuntiarent. Non autem cuiusq; priuati Doctoris obediendum est imperio, si noua, & à vetustis dissentientia proponat.

§ 3. Caluinus iniuriam Catholicis infert, cum fingit: Papibus factis esse titulos, ac locum occupare, qui leges imponunt. Hac enim detorquet verba Christij, quasi necesse sit obedirent recipere, quod mandant ordinarij Ecclesiarum presides. Nos sane hoc non docemus: Tantum id agendum dicimus, quod legitima auctoritate vniuersalis Ecclesiae præceptum est, vt (sunt quæ vocamus Ecclesiae præcepta, quæq; rationi, legi, ordini, consentanea disciplina causa pastores subditis imponunt, non imperandi libidine, sed ad suorum conseruationem. Itaq; nec titulus, nec locus sufficit, sed hæc necessaria sunt, & imprimis doctrinæ sanitas: Si enim errores aliquis docuerit, nullo modo conscientias constringit: nemo enim obtemperare tenetur.

Summum auctorem pro Cathedra & publicè do-
centem, negamus erroris esse posse defenforem :
deo vt doctrinam antiquæ auctoritatis in omnibus
Deus esse vult; cum enim non in primis duntaxat
Ecclesiæ initijs, sed omnium sæculorum decursu, ne-
cessaria fuerit scripturæ explicatio authentica, quæ
omnibus hæreticorum commentis opponatur, cum
maneat in Ecclesiâ Apostolorum Cathedra, necesse est

Na 4

perfe-

*doctrina
prover-
bialis.* **D**E doctrinâ, nō imperio agi Origenes docet,
et ex eo T ostatus. Cathedra quidem Moſis
non modo docendi auctoritate, ſed iudicandi eti-
am habuit poteſtatem, videtur tamen hic de ſolâ do-
ctrinâ, non iudiciali ſententiâ loqui: eſi enim non-
nulli Phariſæorum et ſcribarum iudicia exercebant,
doctores tamen hoc loco Chriſtus reprehendit; ideo
iudiciorum iniquorum, quæ in tanta rapacitate, odi-
ſi, ambitione fuiſſe deploratiſſima, nemo ambigit, re-
prehentionem non inſtituit, nec illa penes ſolos Pha-
riſæos, ſed penes alios erat.

*Quo-
modo
servant.*

§.2. At quomodo omnia faciendā quæ dicebant? nonne suis commentis legem Dei obstruebant? Christum occidendū pronuntiabant? Et doct̃rinam que servandā fassam arguit paulo post, qua iusiurandum per seipsum nihil esse docebant. Quomodo ergo omnia servanda Christus affluerat? et in Græco quidem cum Empirici: *ἡ δὲ θεὸς αὐτῶν ἐπὶ τῇ γενεῇ, ὅμνια καὶ διδόντες* faciendā, seu servandā. Quam etiā Syrus imitatus est; *וְהָאֱלֹהִים דִּבְרֵיהֶוּתֵּן לַיְדֻעֵהוּ*. Abulenſis illa quoque obediare Christus iubet, esse traditiones seniorum; quæ diuinæ legi non repugnant, quas obligat. Ideo docet, quod à legitimo magistratu, concilio vellet. Sane dīn tanquam publica lege promulgatæ essent; maliſiosæ etiā et infidiosæ latas illas leges ad pecunias extorquendas arbitratur.

Vtrum Christum non iubeat, vt omnia faciant, quæ imponunt, alij existimant. Chrysoſtomus tantum ea quæ ad ſalutem neceſſaria doceri Chriſtum velle affirmat. Verba eius ſunt. *πάντες δε οὗτ' ἐν εὐαγγελίῳ, ἢ πάντων ἕνεκεν ἡ νομοθεσίαν οὖν; πᾶσι τοῖς βραβευμένοις, πᾶσι τοῖς ἰσχυροῖς, καὶ οὗτοι ποιῶνται. ὡς γὰρ ἐμελλε ταῦτα λέγειν, ἀπελαθῶν αὐτοῖς; ἀλλὰ πάντες. Φυσεὶ, πᾶσι διορίζεται ἵππος, καὶ βελτίω ποιῶντες τρεπον, καὶ τοῖς ἡγεῖσι συμβουλευοῖς νομοῖς, καὶ ἐκ ἀφ' οὗτοι λαοὶ πάντες τῶν τοῦ νόμου ἐννοεῖ.* omnia autem cum audis, non debes omnia, quæ sunt in lege intelligere, vt de cibis; sed sacrificia, cetera, quæ iudicant. Quandoque enim he confirmasti, quæ iam confirmasti, sed omnia aut motes confirmasti, & melio confirmasti; & noui testamenti legis consentanea; nec relinquenda in posterum sub lege iugo.

S Hæretici
- traditiones
S reijciunt.

Lex legenda
& expli-
canda.

Interpretes
audiendi.

Calumnies
Caluini.

perleuerare etiam auctoritatem. Quis enim non videt Ecclesiam perisse funditus, si eius fundamentum, hoc est, veritas doctrinae defecit? Quis porro resistet tot falsis haereticorum interpretationibus, si vera nulla est infallibilis? Omnium haereticorum perpetua consuetudo est, scripturis citandis vexare religionem. Nam concionari, exhortari, scripturae testimonia producere, genuina sunt vestimenta; quibus se exornant; ita Lutherus postillâ Eccles. Dominica 8. post Trinit. [Hoc esse, ait, quod vulgo fertur, scripturam esse librum haereticorum, hoc est, eum librum in quo praesidium collocent haeretici: nec enim alium librum inueniri vllum, quo magis sectarii abutantur, & quod amplius est, nullum esse, quo magis gloriantur, nec sectam vllam esse tam rudem, & agrestem, vñquam prodijisse, quæ scripturae oraculis, ornata se & facere non tentarit. hoc esse venire in vestibus ouium.] Cum igitur tot millia errorum scripturam deprauent, adulterent, ad improba sensa detorqueant: in Cathedrâ Ecclesiae suae stabilem, falli, & fallere nesciam auctoritatem Christus collocauit, & firmavit. Hac ostenditur error omnium, qui impia dogmata ex scripturis contextunt. Plures enim scripturarum expositiones falsae sunt.

QVÆSTIO II.

An Euangelium S. Ioannis aut alia ferre, sit
superstitiosum?

§. 1. **B**eza eiusdem superstitiosis condemnatur, qui collo Phylacteria gestant, quibus inscriptum est Euangelium sancti Ioannis, quam magicam superstitiosam iam olim ab Antiochenâ Synodo damnatam opinatur expresso nomine *φύλακτον*. Constat quidem etiam ex Hieronymo hæc aliquando pro *ἀντιόχεια* usurpata.

At verò Christus Phariseos non erroris, aut superstitiosis, sed hypocrisis, & vanitatis accusat, qui humanæ laudis ambitione ista ferebant. Imo eo usque processerat infamia, ut simbrjjs spinas insererent, quæ incedentes pungerent, & sedentes; quo fugere delicias, sectari vitæ austeritatem viderentur, teste Abulensi. Forte prauâ æmulatione Ioannis Baptistæ, quem ex Camelina veste, magnam sanctitatis famam collegisse videbant. Diuersa plane ratio est eorum, qui Euangelij verba, aut res sacratas collo gestant. Principio non id faciunt ad ostentationem sanctitatis, aut gloriam aucupandam: nemo enim horum gestatio sanctus habetur apud orthodoxos, ab aduersarijs vero etiam ridentur, & hypocritæ. Superstitiosique existimantur, qui tale quippiam gestant. Deinde ut plurimum occulte & sub veste illa geruntur, ut vane gloriæ causâ ferri non possit, quod non ostentatur.

Hoc verò ratione potest non modò partes; sed integros etiam libros sacros circumferre. nec in eo crimen est, aut superstitio, si bono ac sincero animo fiat. Hoc constitutum est, Exod. 13. 16. Et Deut. 6. 6.

Mandato igitur Dei ista ferebantur vestibus inscripta, aut postibus insculpta. quæ Hebraice *טוטפוח* Totaphoth. Chaldaicè *תפילין* appellatur. Hunc autem ritum à domino constitutum, ipse Beza testatur, ut esset, velut *in quibusdam* legis, & beneficiorum, quæ Dominus in ipsos contulerat, postearamen dum à Iudeis contaminatum superstitiosis: at Christus eos de superstitiosis non accusat, sed vanâ gloriâ.

Quod verò idem comminiscitur, eos in his quasi summam pietatis collocasse, non videtur esse verum, nec n. de tam graui eos crimine Christus reprehendit, & ipsi non pietatis, sed gloriæ intuitu ista faciebant.

§. 2. Catholici absq; vllâ superstitiosâ Euangelium sancti Ioannis, aliq; circumferunt. Primum a-

mōre Dei, qui salutem per Euangelium dedit: Deinde de ut verbum Dei magnificare & meminisse perpetuo assuescant, ac de tanto munere Deo gratias agant. Sic enim etiam solent Principis venerationibus, annulo, catenâ gestandâ testari, qui corū beneficia habent.

Non enim naturâ suâ gestatio illa est illicita, ex fine autem & intentione ferentium sancta & laudabilis esse potest. Hinc etiam, ut experientia docuit, talium hominum deuotionem creberrimè magnis beneficijs Deus profecutus est. Scribit Emanuel Costa comment. rerum Indicarum, demonem illis periamatis pulsum Ormutij. Plura recenset noster Thyræus de dæmoniis. Hæc tamen obseruanda sunt, ne scilicet vim inesse aliquâ apotropæam existimemus, neq; etiam certum euentum esse credamus, sed ad Dei gloriam, religionis, & spei incitamentum ista gestamus, & vicissim Deum nobis propitium speremus.

§. 3. Quæ vero haeretici obijciunt, ad gentium praeficiendos, apotropæas, & dæmonia pertinent. Quorum vim ex Characteribus, formaq; verborum illustrabant. Tutos se bello, gratiosos regibus arbitrabantur. De his Chrysof. hom. 73. in Matth. Basil. in Pl. 45. Et lex Ecclesiae Can. 1. & 4. 26. q. 5. & Canone vltimo ibidem. Iubent autem eijs clericos de Ecclesiâ, si ista faciant, quod in his omnibus sitars Demonum. Vnde hoc loco B. Isidorus, Imo Antoninus Caracalla hæc supplicij vetere constituerat, ut testatur Spartianus: & Lucianus in dial. Philotestis est. Tales erant, quos Vrsarios appellat Bassamon comment. Syn. 6. in Trullo. Hæc igitur superstitiosa damnauit Antiochena Synodus. Iudæi recentiores plurima eiusmodi habent, quorum aliqua recenset noster Delrio Disq. Mag. l. 6. c. 2. sect. 1. q. 1.

Nec modo sicut apud dæmonum cultores gentiles inueniuntur, ut apud Aurelium l. Chron. ca. Myrsum sect. 2. ant. 298. & 405. Marcellum, Aetium, Columellam; sed etiam recentiores. Paracellum, Aureolum seu Bombastum, Cornelium Agrippam, aliosque. Horum autem omnium errores ex idololatriæ originem habent. Genios enim suos, & signa quibus illi delectarentur, fingebant; hinc dæmones a se habebant, *δαιμόνια*, *δαιμόνια*, *δαιμόνια*. Et pacta cum illis instituta per amuleta & Phylacteria, seu conuentionaria confirmabantur: quod semper vetitum est, & factum. Habebant & Iudæi sua nomina, quæ thalamis aut ostijs inscriberent, quæ à Lilith reginâ Smargd didicisse se ferunt. Erant & Phylacteria serpentis, quæ Moses erexit; imagine enim illius se tutos ab inimicis fingebant. Non tamen talia erant Phariseorū; nec enim eos Magiæ, aut pacti cum dæmonibus initij Christus accusat, non taciturnus si tam grandi crimine tenerentur. Post Christi mortem maiora apud Iudæos errorum, vitiorumq; incrementa fuerunt. Adeo ut in hodiernum usque diem dæmonis ope in Medicinis, alijsq; rebus vtantur. Hinc totamq; monstra apud eos sunt Angelorum nomina, de quibus multa & erudita præceptor meus Nicolaus Seranius in 12. Tobia. q. 10. 11. 12. 13.

§. 4. Alia superbia argumenta: Amare primos, bitus in cenâ, primas Cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. v. 6. & 7. Omnium igitur operum causa erat eminentiæ appetitus. Hinc enim amor *τῆς προσηλασίας*, seu ut Syrus habet, *סמכא* *Samach*, caput accubitus, est autem dictum à *סמך* *Semach*, quod est fulire, sustentare. Hinc dicitur *סמך* *Semach* cibis, sustentatio, quod naturæ semper rueritis sit fulcrum. In synagogis vbi modestiæ, & virtutis certamen esse debuit, ambiebant *τῆς προσηλασίας*, primas Cathedras, Syrus *סמכא* *Samach*, caput sedendi, seu caput sessionum. In foro autem *סמכא* *Samach*, conuentibus publicis, Syrus *סמכא* *Samach*.